

7. Антикорупційна програма на 2018-2020 роки: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 22 листопада 2018 року № 568. URL: <https://mimgro.gov.ua/ua/proms/zapobigannya-proyavam-kompriyi/plani-ta-programi-antikomprijnih-zahodiv/antikorupciyna-programa-na-20182020-roki>.

8. Про затвердження Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади: рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 2 грудня 2016 року № 126. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1718-16>.

9. Тимофій Милованов розповів про мету та перспективи об'єднання двох міністерств. URL: <https://http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=7e9b2cd1-ea78-436c-8e12195dbdd10ae0&TimofiiMilovanovRozpovivProMetuTaPerspektiviMinisterstv>.

10. Національна доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2018 році: схвалено рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції 29 березня 2019 року № 885. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/Natsdopovid-2018.pdf>.

Бусол Олена Юріївна,

завідувач кафедри спеціально-правових дисциплін
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Таврійського національного університету імені В. І.
Вернадського, доктор юридичних наук, старший
науковий співробітник

ФЕДЕРАЛЬНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ США В ПРОТИДІІ КОРУПЦІЙНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ ^У

У 2019 р. виповнилось 111 років із дня створення Федерального бюро розслідувань (ФБР) США. Тридцятий президент США Джон Калвін Кулідж впевне в історії держави розпочав антикорупційну реформу та системну боротьбу з корупцією та організованою злочинністю на вищому рівні влади. В США 26 липня 1908 р. у США було створено Бюро розслідувань для розслідування особливо тяжких федеральних злочинів, в тому числі, корупційних.

Але перші 16 років свого існування Бюро розслідувань використовувалося політиками для зведення рахунків шляхом інтриг, оскільки прокурорів контролювало Міністерство юстиції і Генеральна прокуратура. Апогеєм корупції стала адміністрація 29-го президента США Вільяма Гардінга. У 1935 р. наступний директор ФБР, що обіймав посаду майже півстоліття - Едгар Гувер, зумів підвищити статус Бюро, яке тоді отримало свою нинішню назву «Федеральне бюро розслідувань». Перше в історії США антикорупційне розслідування було розпочато проти міністра внутрішніх справ Альберта Фолля, який в 1929 р. вперше в американській історії був

визнаний винним в корупції та засуджений до 1 року в'язниці і штрафу в \$100 тис. [1].

Відповідно до Програми боротьби з організованою злочинністю під керівництвом міністерства юстиції США та у взаємодії з правоохоронними органами функціонує організація «Ударні сили». Ключове завдання організації - розкриття корупційних злочинів у складі організованих злочинних груп.

«Громадською корупцією» (public corruption) - корупцію серед місцевих чиновників, чиновників штату та федеральних посадових осіб у США займається центральний офіс у столиці та офіси на місцях. Офіс розглядає всі повідомлення про випадки «хабарництва», що вигідно відрізняє їх роботу від роботи правоохоронних органів України у цій сфері. При цьому використовуються перехоплювачі третього рівня (title III intercepts) - авторизовані судом засоби, які дозволяють проводити перехоплення та запис розмов потенційних злочинців, відповідно до санкції суду. Законні підстави на проведення цього заходу слідчим дає Комплексний закон із запобігання злочинності від 1968 р. (Omnibus Crime Act) [2].

Найефективнішими заходами під час виявлення та викриття злочинних організацій залишаються оперативно-розшукові, або, так звані, таємні операції.

Їх використання перебуває під контролем ФБР та Міністерства юстиції США. Усі таємні операції ФБР спрямовані на протидію організованої злочинності, здійснюються з узгодженням з Федеральним прокурором, що передбачено розділом 28 Зведення законів США (ст. 509, 510, 533) [3, с. 170].

Федеральне бюро розслідувань має спеціалізовані слідчі підрозділи, в яких працюють спеціальні слідчі з фінансових питань, які займаються саме боротьбою з глобальною корупцією. Вони часто формують команди разом з агентами Служби внутрішніх доходів США (IRS/СВ Д). Зокрема, ФБР створило Міжнародний відділ боротьби з корупцією зі штаб-квартирою у Вашингтоні, округ Колумбія, і агентами, розташованими у Вашингтоні та інших ключових містах Сполучених Штатів Америки. Крім того, у кожному з цих агентств є представники, які працюють в багатьох посольствах США по всьому світу, і які можуть сприяти розслідуванням злочинів, вчинених за кордоном [4].

ФБР створило додатково три підрозділи з протидії корупції на міжнародному рівні у Нью-Йорку, Вашингтоні та Лос-Анджелесі. До складу Лос-Анджелеського центру входять агенти з офісів у Сан-Франциско, Г'юстоні та Бостоні. Стратегічно розміщені центри з протидії корупції і в інших державах світу. ФБР тут діє відповідно до «Закону про запобігання корупції за кордоном» (Foreign Corrupt Practices Act (FCPA)). Закон значно спростив роботу ФБР у напрямі протидії корупції, зокрема й у часі. ФБР представило цей закон в

Організації економічного співробітництва та розвитку (Organization for Economic Cooperation and Development (OECD)) як модель для міжнародної спільноти. На сьогодні американська модель справедливо визнана у світі найкращою практикою з протидії корупційній злочинності, тож США можна вважати лідерами на міжнародній арені у цьому питанні [2].

ФБР, у ході оперативної розробки осіб, стосовно яких є підозри в шпіонажі, широко користується послугами Управління по боротьбі з фінансовими злочинами (Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN)), яке фактично координує діяльність всіх державних органів по боротьбі з «відмиванням коштів». Так, за даними американських ЗМІ, саме FinCEN виявило підозріле надходження готівки на банківські рахунки супершпигуна XX століття, колишнього співробітника ЦРУ Еймса і своєчасно «давщі сигнал», сприяло його викриття [5].

Міністерство юстиції США має свою Програму з повернення корупційних активів. Сполучені Штати виступають партнером Ініціативи з повернення вкрадених активів (Stolen Asset Recovery Initiative (StAR)), а також є членом Кемденської міжвідомчої мережі з повернення активів (Camden Asset Recovery Inter-Agency Network (CARIN)), і підтримують розвиток регіональних еквівалентів мережі CARIN та Ініціативи координаційних органів з повернення активів (Asset Recovery Focal Point Initiative), якою, у свою чергу, опікується Інтерпол та StAR.

Наведу найяскравіші приклади співпраці США щодо повернення корупційних активів. Так, Сполучені Штати конфіскували та повернули до Перу корупційні доходи на суму в більше ніж \$20 млн, які були пов'язані з кримінальною діяльністю экс-голови розвідки Перу В. Монтесіноса та його помічників. Спільні зусилля перуанських та американських правоохоронних органів, а також органів із інших держав, спонукали помічників В. Монтесіноса добровільно повернути додаткові мільйони доларів корумпованих доходів урядові Перу. Так само успішно Сполучені Штати конфіскували та повернули Італії більше, ніж 117 \$млн., що являли собою корумповані доходи судової влади [6].

Корупція в Сполучених Штатах Америки відноситься до викликів, які несуть загрозу національним інтересам держави. Наявність корупції призводить до втрати довіри у власний уряд, а це підриває державність, відтак поширюється тероризм та порушуються права людини.

Саме тому щороку в США розслідується безліч справ про корупцію в органах влади різних рівнів. Серед найбільш гучних справ і результатів розслідування за останнє десятиліття - тюремний вирок колишньому губернатору штату Іллінойс Рода Благоевичу, звинувачення на адресу сенатора Роберта Менендеса, кримінальне провадження щодо колишнього губернатора штату Нью-Йорк Еліота Спіцера.

Антикорупційні структури США за багато років існування довели свою спроможність. ФБР - організація, діяльність якої основана на розвіданих про наявні загрози та має дієву програму із запобігання корупції. При цьому ресурси розподіляються в залежності від загроз і отриманих розвідувальних даних. Про рівень ефективності ФБР у розкритті корупційних злочинів свідчить велика кількість обвинувальних вироків. За останні чотири роки ФБР успішно розслідувало близько 80 справ, що, з відповідними поправками щодо кількості населення та криміногенної ситуації, можна взяти за орієнтир при прогнозуванні кількості майбутніх справ українського ДБР.

Знов, як і у випадку з відомим у всьому світі успіхом антикорупційної реформи в Республіці Сінгапур, відмічу важливість наявності політичної волі особистості, яка очолює цей орган. Без реформи Дж. К. Куліджа та його політичної волі, антикорупційна система в США ще довго не могла б відбутися - це стало результатом роботи держави та всієї політичної системи. Так, само, з політичною волею очільника антикорупційних реформ в Гватемалі, відповідно до моїх попередніх досліджень, пов'язую успіх у мінімізації корупції в певний період і в цій державі. Отже, можна вважати, що основний вплив на рівень корупції чинить не стільки функціонування спеціалізованого антикорупційного суду, як політична воля та щирі зусилля головного ідеолога антикорупційних реформ.

Список використаних джерел

1. Коррупция в США: Эксклюзивное интервью начальника ФБР по борьбе с коррупцией Джеффри Саллета. URL: <https://www.golos-ameriki.ru/a/fbi-director-interview/3070459.html>.
2. В ексклюзивному інтерв'ю «Голосу Америки», правоохоронці США розповіли, як вони борються проти корупції. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/fbi-lyudy-mayut-dovyryty-svoim-chynovnykam/3114413.html>.
3. Хірсін А.В. Операції ФБР з протидії організованій злочинності у США. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. 2004. № 4. С. 169-177.
4. Федеральне бюро розслідувань США у розслідуванні корупції. URL : <https://www.state.gov/documents/organization/276389.pdf>.
5. Невдашов И. FinCEN - американский ответ финансовым преступлениям. Экономический терроризм. URL: <http://www.e-terror.ru/it2b2.view7.page18.html>.
6. Механізми та процедури повернення активів у США: Практичний посібник для міжнародної співпраці. URL: http://kneu.edu.ua/userfiles/Credit_Ecommics_Department/KMBD/04%202016+stud/mishkov.pdf.